

การทดสอบประสิทธิภาพสารฆ่าแมลง สารชีวอินทรีย์ และสารสกัดจากพืชในการป้องกันกำจัดหนอน
แมลงวันศัตรูเห็ดที่สำคัญในเห็ด

Efficacy test of Bioinsecticide and plant extract for controlling insect pest of mushroom

อุราพร หนูนารถ พิเชษฐ์ เชาว์วัฒนวงศ์

กลุ่มกีฏและสัตววิทยา สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช

บทคัดย่อ

การทดสอบประสิทธิภาพสารฆ่าแมลง สารชีวอินทรีย์ และสารสกัดจากพืชในการป้องกันกำจัดหนอน
แมลงวันศัตรูเห็ดที่สำคัญในเห็ด โดยดำเนินการทดลองที่โรงเพาะเห็ดของเกษตรกร อำเภอบางแพ จังหวัด
ราชบุรี และ กลุ่มกีฏและสัตววิทยา สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร ระหว่างเดือน
เมษายน 2554 – กันยายน 2554 วางแผนการทดลองแบบ RCB มี 3 ซ้ำ 7 กรรมวิธี คือกรรมวิธีพ่นสาร
สกัดจากสะเดา (สะเดาไทย) , สารสกัดจากขมิ้นชัน, น้ำส้มควันไม้, Diflubenzuron (Dimilin) , ไล่เดือน
ฝอย, เชื้อแบคทีเรีย (Xentari) และกรรมวิธีไม่พ่นสารทดลอง จากผลการทดลองพบว่า Diflubenzuron (Dimilin), สารสกัดจากขมิ้นชัน, ไล่เดือนฝอย, , เชื้อแบคทีเรีย (Xentari) มีประสิทธิภาพดี ในการป้องกัน
กำจัดหนอนแมลงวันศัตรูเห็ด รองลงมาคือ สารสกัดจากสะเดา (สะเดาไทย) ซึ่งมีเปอร์เซ็นต์ความเสียหาย
น้อยกว่าและแตกต่างทางสถิติกับกรรมวิธีไม่พ่นสารทดลอง

[Type text]

คำนำ

เห็ดภูฏานเป็นเห็ดที่มีคุณค่าทางด้านโภชนาการ และสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง เห็ดภูฏานใช้เพาะเป็นการค้ากันอย่างกว้างขวาง ในทุกสภาพอากาศ และได้ขยายพื้นที่ปลูกทั่วประเทศ เนื่องจากได้มีกรต้นตัวเพาะเห็ดกันมาก จึงมีการขยายกิจการเพาะเห็ดอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ต่อมาได้เกิดปัญหาการระบาดของแมลงศัตรูเห็ดชนิดต่างๆเพิ่มขึ้น จากการศึกษาของกอบเกียรติ และคณะ (2544) พบหนอนแมลงวัน 4 ชนิด คือ หนอนแมลงวันเชียยริด (*Lycoriella* sp.) หนอนแมลงวันฟอริค (*Megasellia* sp.) หนอนแมลงวันซีซิด (*Heteropeza* sp.) และแมลงหวี่ดำ (*Scatopse* sp.) เข้าทำลายก้อนเชื้อเห็ด และดอกเห็ด หนอนผีเสื้อ 2 ชนิด เพลี้ยไฟ แมลงหางดีด และด้วง แต่ในปัจจุบันพบมีการระบาดของหนอนแมลงวันศัตรูเห็ดในโรงเพาะเห็ดเกือบทุกภาคของประเทศ จึงทำการทดสอบประสิทธิภาพสารชีวอินทรีย์และสารสกัดจากพืช ในการป้องกันกำจัดหนอนแมลงวันศัตรูเห็ด สำหรับการวางแผนการป้องกันกำจัดทั้งระยะสั้นและระยะยาวต่อไปได้

วิธีดำเนินการ

อุปกรณ์

1. ก้อนเชื้อเห็ด
2. โรงเพาะเห็ดเกษตรกร
3. ถูพลาสติก ก่องพลาสติก และชั้นเลี้ยงแมลง
4. แวนขยาย และกล้องจุลทรรศน์
5. อุปกรณ์อื่นๆที่จำเป็น เช่น แอลกอฮอล์ พู่กัน มีด คีมคีบ ที่นับแมลง เครื่องชั่งน้ำหนัก และกระดาษทิชชู

วิธีการ

วางแผนการทดลองแบบ RCB มี 3 ซ้ำ 7 กรรมวิธี คือ

1. สารสกัดจากสะเดา (สะเดาไทย) อัตรา 200 มล./ น้ำ 20 ลิตร

[Type text]

2. สารสกัดจากขมิ้นชัน อัตรา 50 มล./ น้ำ 20 ลิตร
3. น้ำส้มควันไม้ อัตรา 100 มล./ น้ำ 20 ลิตร
4. Diflubenzuron (Dimilin) อัตรา 30 กรัม / น้ำ 20 ลิตร
5. ไล่เดือนฝอย 1 ซอง/น้ำ 2 ลิตร
6. เชื้อแบคทีเรีย (Xentari)อัตรา 60 กรัม./ น้ำ 20 ลิตร
7. control

วิธีปฏิบัติการทดลอง

สำรวจและเลือกโรงเรือนเพาะเห็ด ทำความสะอาดด้วยน้ำยา Chlorox เพื่อป้องกันกำจัดเชื้อราหรือฟัน diazion อัตรา 40 มิลลิิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ฟันให้ทั้งโรงเรือน นำก้อนเชื้อที่บรรจุเสร็จแล้ว พร้อมใส่หัวเชื้อ เข้าไปในโรงเรือน วางบนแผงซ้อนทับกัน แบ่งเป็นช่อง ๆ ป่มก้อนเชื้อทิ้งไว้ประมาณ 1 เดือน ก่อนเปิดดอกเริ่มฟ่นสารตามกรรมวิธีทดลอง ทุก 10 วัน ทำการเช็ดก้อนเชื้อเพื่อตรวจปริมาณก้อนเชื้อที่ถูกทำลาย โดยแมลงศัตรูเห็ด ทั้งจากหนอนแมลงวัน บันทึกจำนวนก้อนเชื้อที่ถูกทำลาย พร้อมกับเก็บผลผลิตเห็ดมาทดสอบพิษตกค้าง บันทึกปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์

ผลการทดลอง

จากผลการทดลองประสิทธิภาพสารฆ่าแมลง สารชีวอินทรีย์ และสารสกัดจากพืชในการป้องกันกำจัดหนอนแมลงวันศัตรูเห็ดที่สำคัญในเห็ด โดยดำเนินการทดลองที่โรงเพาะเห็ดของเกษตรกร อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี พบว่าก่อนฟ่นสารทดลอง ไม่พบก้อนเห็ดได้รับความเสียหายจากการทำลายของหนอนแมลงวัน

หลังฟ่นสารทดลอง 10 วัน พบว่า Diflubenzuron (Dimilin) อัตรา 30 กรัม / น้ำ 20 ลิตร และ สารสกัดจากขมิ้นชัน อัตรา 50 มล./ น้ำ 20 ลิตร มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหายน้อยที่สุด คือ 0.67 และ 1.00 ตามลำดับ รองลงมาคือ ไล่เดือนฝอย 1 ซอง/น้ำ 2 ลิตร,,สารสกัดจากสะเดา (สะเดาไทย) อัตรา 200 มล./ น้ำ 20 ลิตร, และ เชื้อแบคทีเรีย (Xentari)อัตรา 60 กรัม./ น้ำ 20 ลิตร มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหาย 1.33 ,1.67 และ 1.67 ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่าและแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับกรรมวิธีไม่ฟ่นสาร ,ส่วนกรรมวิธีฟ่น น้ำส้มควันไม้ อัตรา 100 มล./ น้ำ 20 ลิตร และกรรมวิธีไม่ฟ่นสาร มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหาย 5.33 และ 6.17 ตามลำดับ

หลังฟ่นสารทดลอง 20 วัน พบว่า ทุกกรรมวิธีที่ฟ่นสาร มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหาย 2.17-10.00 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งน้อยกว่าและแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับกรรมวิธีไม่ฟ่นสาร มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหาย 14.17 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกรรมวิธี พบว่า Diflubenzuron (Dimilin) อัตรา 30 กรัม / น้ำ 20 ลิตร , สกัดจากขมิ้นชัน อัตรา 50 มล./ น้ำ 20 ลิตร ,เชื้อแบคทีเรีย (Xentari)อัตรา 60 กรัม./ น้ำ 20 ลิตร ,ไล่เดือนฝอย 1 ซอง/น้ำ 2 ลิตร และ,,สารสกัดจากสะเดา (สะเดาไทย) อัตรา 200 มล./ น้ำ 20 ลิตร มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหายน้อยที่สุด คือ

[Type text]

2.17 ,3.83,4.67 , 4.33 และ 5.00 ตามลำดับ รองลงมาคือ กรรมวิธีพ่น น้ำส้มควันไม้ อัตรา 100 มล./ น้ำ 20 ลิตร มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหาย 10.00 เปอร์เซ็นต์

หลังพ่นสารทดลอง 30 วัน พบว่า ทุกกรรมวิธีที่พ่นสาร มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหาย 5.30-21.50 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งน้อยกว่าและแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับกรรมวิธีไม่พ่นสาร มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหาย 31.83 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกรรมวิธี พบว่า Diflubenzuron (Dimilin) อัตรา 30 กรัม / น้ำ 20 ลิตร , สกัดจากขมิ้นชัน อัตรา 50 มล./ น้ำ 20 ลิตร ,เชื้อแบคทีเรีย (Xentari)อัตรา 60 กรัม./ น้ำ 20 ลิตร , และไส้เดือนฝอย 1 ซอง/ น้ำ 2 ลิตร มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหายน้อยที่สุด คือ 5.30, 9.17,,7.67 และ 9.93 ตามลำดับ รองลงมาคือ กรรมวิธีพ่น สารสกัดจากสะเดา (สะเดาไทย) อัตรา 200 มล./ น้ำ 20 ลิตร มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหาย 12.33 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกรรมวิธีพ่น น้ำส้มควันไม้ อัตรา 100 มล./ น้ำ 20 ลิตร มีเปอร์เซ็นต์ความเสียหาย 21.50 เปอร์เซ็นต์

สรุปผลการทดลอง

จากผลการทดลองประสิทธิภาพสารฆ่าแมลง สารชีวอินทรีย์ และสารสกัดจากพืชในการป้องกัน กำจัดหนอนแมลงวันศัตรูเห็ดที่สำคัญในเห็ด โดยดำเนินการทดลองที่โรงเพาะเห็ดของเกษตรกร อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรีวางแผนการทดลองแบบ RCB มี 3 ซ้ำ 7 กรรมวิธี คือกรรมวิธีพ่นสารสกัดจากสะเดา (สะเดาไทย) , สารสกัดจากขมิ้นชัน, น้ำส้มควันไม้, Diflubenzuron (Dimilin) , ไส้เดือนฝอย, เชื้อแบคทีเรีย (Xentari)และกรรมวิธีไม่พ่นสารทดลอง จากผลการทดลองพบว่า Diflubenzuron (Dimilin),สารสกัดจากขมิ้นชัน, ไส้เดือนฝอย, ,เชื้อแบคทีเรีย (Xentari) มีประสิทธิภาพดี ในการป้องกันกำจัด หนอนแมลงวันศัตรูเห็ด รองลงมาคือ สารสกัดจากสะเดา (สะเดาไทย) ซึ่งมีเปอร์เซ็นต์ความเสียหายน้อยกว่าและแตกต่างทางสถิติกับกรรมวิธีไม่พ่นสารทดลอง

เอกสารอ้างอิง

กอบเกียรติ์ บันสิทธิ์ พรทิพย์ วิสารทานนท์ ฉัตรไชย ศฤงฆไพบุลย์ และสัจจะ ประสงค์ทรัพย์. 2544.

แมลง-ไรศัตรูเห็ดในประเทศไทย. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร. 80 หน้า.

[Type text]

ตาราง แสดงประสิทธิภาพสารฆ่าแมลงและสารชีวอินทรีย์ ในการป้องกันกำจัดหนอนแมลงวันศัตรูเห็ด ที่โรงเพาะเห็ดของเกษตรกร อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ในปี 2555

กรรมวิธี	อัตรา (มล./กรัม / น้ำ 20 ลิตร)	% ความเสียหายของก้อนเชื้อเห็ด (200 ก้อน ต่อ กรรมวิธี)			
		ก่อนพ่น	หลังพ่นสาร 10 วัน	หลังพ่นสาร 20 วัน	หลังพ่นสาร 30 วัน
1.. สารสกัดจากสะเดา (สะเดาไทย)	200	0	1.67 ab	5.00 b	12.33 c
2 . สารสกัดจากขมิ้นชัน	50	0	1.00 a	3.83 ab	9.17 b
3. น้ำส้มควันไม้	100	0	5.33 c	10.00 c	21.5 d
4. Diflubenzuron (Dimilin)	30	0	0.67 a	2.17 a	5.30 a
5 . ไล่เดือนฝอย	1 ซอง/น้ำ 2 ลิตร	0	1.33 b	4.67 ab	9.83 b
6. เชื้อแบคทีเรีย (Xentari)	60	0	1.67 ab	4.33 ab	7.67 ab
7. ไม่พ่นสาร	-	0	6.17 c	14.17 d	31.83 e
CV			16.1	11.4	13.9

[Type text]